

Ignacij Maciejowski nastanil v Galiciji, kjer je bil nekaj časa urednik lista „Kraj“, osnovanega od Sapiehe zoper „Czas“. Ko je pa ta list nehal izhajati, odpotoval je urednik v Francijo in nato na Angleško. Tukaj je jel pisati svoja prva literarna dela, ki so jela izhajati v začetku sedemdesetih let. Bile so to potopisne „Szkice z Anglii“, katere je priobčil Lvovski „Tydzien“ (l. 1882. so izšle v Varšavi v posebni knjigi), kakor tudi komedija „Pojedyniek szlachetnych“ (Varšava 1876). Gledišče ga je mikalo še pozneje, in napisal je igre: „Zabiegi“, „Marszałek powiatowy“ ter dramo „Martin Luba“. Dokaj bolj pa so se mu posrečile pripovedke in novele, katerih je napisal celo kopico, kakor: „Przybłędy“, „Franek Walczak“, „O święto ziemię“, „Wiejska zalotnica“, „Wiosna“ in „Dola“; izmed obširnejših povestij imenujem še naslednje: „Dzielną kobietą“, „U progu sztuki“, „Matka“ in „Po nad siły“. „Tygodnik ilustr.“ oglašja, da hrani še eno njegovo novelo „V lesu“, katero v kratkem objavi. I. Maciejowski ni samo zajemal iz naroda snovi za svoja pripovedna dela, marveč jih je tudi pisal za narod, ker je želel, naj bi se razširila med njim v tisočerihi izvodih. Torej ni nikako čudo, da je na njegovem grobu v Krakovu dné 25. kimavca nastopil kot govornik celo preprost poljski kmet, proslavljajoč pokojnikove zasluge. S Severom Maciejowskim so Poljaki izgubili enega izmed svojih najživahnejših pripovednikov. Pisatelj teh vrstic je imel priliko ne le prečitati, marveč celo prevesti na slovenski njegovo pripovedko „O święto ziemię“, kateri še doslej kje drugje ni našel enake. Takšno ljubezen do domače grude, kakršno kaže junak te povesti, moremo najti samo med Poljaki, ki baje na tujem ne morejo v grobu počivati mirno, ako nimajo perišča domače prsti za zglatve. Tako ljubezen do domače zemlje je priporočal Maciejowski med vrstami čitatelju Poljaku, radi česar bi bilo želeli, da se ta povest objavi tudi v slovenski izdaji. Pisatelj imenuje tu domačo grudo (zemljo) naravnost „sveto“, in junak njegove povesti se ne sramuje poklekniti in poljubljati to svetinj. Pisatelj živeč na tujem je sam živo začutil veliko vrednost domačega ognjišča, zato je hotel, da se to ognjišče onim, ki ga imajo, še bolj priljubi. Nič manj zanimiva ni tudi njegova pripovedka „Wiosna“ (pomlad), katero sem prečital v češkem prevodu. Tu je vse tako živahno, tako veselo, kakor je mogoče samo med nepopačenimi prostaki v pomladi, med prostaki, ki ne poznajo velikih potreb za življenje, ki so z malim zadovoljni, ter ne hrepené po stvareh, katere jim stavi pred oči hvalisana kultura. Bodi blag spomin pisatelju „Severu“! *i+a.*

Maloruskemu slovstvu delajo v Rusiji velike ovire, ker želé, da bi se maloruski narod čisto združil z Velikorusi. V Lvovu imajo avstrijski Malorusi svoje literarno središče „Naukove tovaristvo

im. Ševčenka“, katero izdaje „Literaturno-naukovi Vistnik“ vsak mesec na dvanajstih polah. Ta list je dobro urejevan leposlovno-znanstven obzornik. Letos je pa ruska vlada prepovedala, da ne sme več čez mejo. Že l. 1876. je neki ukaz zabranjeval inozemske ukrajinsko-ruske knjige in spise razširjati v Rusiji. A ker ni bil zakon, so ga uradniki skoro pozabili, in se le tedaj sklicevali nanj, če so hoteli Malorusom posebno ponagajati. Prepoved njih najboljših revij je Maloruse hudo zadela.

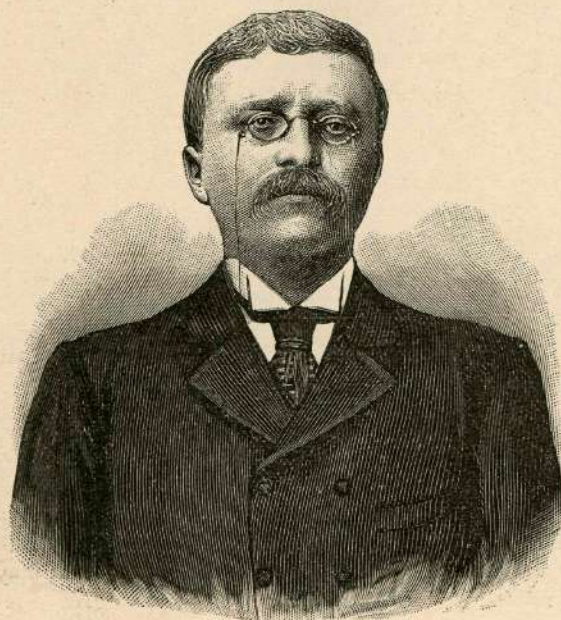
Maloruski slikar Ivan Turš je razstavil v Lvovu kakih trideset novih slik. Prva njegova razstava je bila tam pred poldrugim letom. M. Truševskij v „Literaturno-naukovem Vistniku“ tako-le označuje obe razstavi: „Na prvi razstavi so prevladovali vrtni cvetovi, katerih glavna vrednost je bila v razkošni koloraturi in različnosti okrasov. Na tej drugi razstavi pa srečujemo ta umetniku priljubljeni motiv samo v šestih skicah cvetočega drevja ... Prvo ulogo imajo tu dalekovidni — slike z daljno perspektivo — pokrajine ob Dnipru.“

Borba proti analfabetom na Ukrajini. Ker manjka ljudstvu dobrih knjig, ki bi ga vabile k branju, je sklenila zemska vlada v Odesi, da ustanovi knjižnice po vseh bolnicah in ambulatorijih. A to se ni obneslo. Zdaj ustanavlja vlada pri ljudskih šolah poleg knjižnic za mladino tudi knjižnice za odrasle. Da bi se stari analfabeti naučili brati, je ukazala vlada kurze za odrasle, ki so se doslej vpeljali pri osemnajstih šolah.

Novi predsednik severno-ameriških Zveznih držav Roosevelt. Vsled nesrečne smrti Mac Kinleya izpraznjeno mesto predsednika ameriških Zveznih držav se je izpolnilo še isti dan, ko je Mac Kinley zatisnil oči. Tako namreč določa ustava. Na sedež predsednikov v „beli hiši“ v Washingtonu so pozvali dosedanjega podpredsednika Božidarja Roosevelta, in sicer kot šestindvajsetega predsednika Zveznih držav. Porojen je bil dné 27. vinotoka 1858 v Oyster Bay, L. J. V l. 1875. je vstopil na vseučilišče, kjer je dovršil nauke l. 1880. Urejeval je list „Advocate“. Pozneje je mnogo potoval ter na tem potovanju obiskal tudi Evropo, kjer si je znatno razširil obzorje. Eno leto po dovršenih vseučiliških študijah se je oženil z Alico Lee iz Bostona, hčerjo dokaj premožnih starišev. V vojski s Španci je načeloval Roosevelt polku „divjih jezdecov“, katere je sam nabral in tudi vzdrževal. Takoj po končani vojski so ga izvolili za guvernerja države novojorške, l. 1900. pa za podpredsednika Združenih držav. Sedaj je Roosevelt pravi predsednik in ostane na tem mestu, ako ga poprej ne dohiti smrt, do 4. sušca 1905. Tedaj ga seve zopet lahko izvolijo za nadaljna štiri leta. — Z nastopom Rooseveltove vlade je napočila Ameriki nova doba. Pripomniti treba najprej, da predsednik ameriških Zveznih držav ni predsednik

samo po imenu, kakor n. pr. predsednik francoske republike, ki mora tako vladati, kakor hočeta ministrstvo in parlament, marveč on tudi daje direktivo, vlada v istini ter vodi notranjo in zunanjo politiko. In če pride na to mesto mož tako jasnih nazorov in železne odločnosti, je to za Ameriko velikega pomena. Roosevelt je ob svojem nastopu sicer izjavil, da bo sledil v politiki stopinjam svojega prednika, toda že prvi dnevi njegove vlade so pokazali, da bo v marsikaterem vprašanju krenil drugo pot. Mož vojaške narave je brezobziren do skrajnosti in je ravno te dni proglasil, da hoče postopati neodvisno od političskih strank, denarnih mogotcev in celo od klubov in politikov lastne republikanske

Roosevelt,

novi predsednik Združenih držav severno-ameriških.

stranke. Roosevelt noče, da bi ga vodili drugi, ampak on hoče voditi druge. V državni službi ameriški hoče zatreti vsako protekcijo; pot navzgor bodi odprta le sposobnim in delavnim močem. Pred vsem pa hoče izvesti Roosevelt dve glavni in težki nalogi. Napovedal je brezobziren boj trustom, kapitalističnim zvezam, ki so bile Mac Kinleyu nekaka telesna straža, in katere so pravzaprav dosedaj odločevale usodo Amerike, obenem pa naznanil, da treba Združenim državam mornarice, ki se bo lahko kosala z vsako evropsko pomorsko silo. Na suhem dosedaj Amerika še ne potrebuje večje armade, ker za domače potrebe zadostujejo sedanje

moči, nasproti zunanjim napadom se pa more braniti le z močno mornarico. Ako pa se izvede ta načrt novega predsednika, dobi Evropa novega konkurenta, ki hoče, da svet čuje i njegov glas. A glas brez sile se dandanes ne upošteva, tega se je naučili nova Amerika od stare Evrope, in po tem se bo ravnala.

Docentke. Dve dami v Curihu sta prosili, da bi smeli predavati na vseučilišču kot docentki. S to prošnjo sta spravili vseučiliški senat v veliko zadrego, ker vseučiliški red pravi, da „se morejo kot docenti pripustiti znanstveno izobraženi možje, kateri“ itd. Vseučiliški rektorat se je torej obrnil do šolskega sveta, naj odloči to vprašanje. Ta je pa odločil, da če je že dovoljeno ženskimi študirati na vseučilišču, je čisto dosledno, da se jim dovoli tudi poučevati.

Dežela brez tiskanih knjig je Perzija. V Carigradu in Kairi so izvrstne tiskarne, ki izdajajo mnogo časopisov in knjig, a v Perziji imajo dosihdob le litografirane knjige in časnike, katerih je pa zelo malo po številu. V pričetku devetnajstega stoletja se je osnovala v Tavrizu nekaka tiskarna s premičnimi črkami, ki je natiskala nekoliko knjig, toda njeno delovanje je kmalu prenehalo. Perzijskih tiskanih knjig iz dveh vzrokov ne marajo: Prvič žali ravnost črk njih umetniški čut; drugič se pri tiskanju izgubi preveč značaj pisma. Perz visoko ceni in spoštuje vrlega krasopisca, a ravno zato ne mara tiskanih knjig. Zato napisan rokopis dela Perzu pravo naslodo, podobno oni, katero začetijo nabiratelji redkih avtografov znamenitih ljudi, ali zbiratelji slik starodavnih slikarjev. Če nima rokopisa, je Perz zadovoljen z litografirano knjigo. Mi si težko predstavljamo, koliko pozornost imajo prebivanci na vzhodu do krasopisja; ljudje z višjo izobrazbo se leta in leta učé lepo pisati ter se najrajši zabavajo s tem, da lepo prepisujejo umetna klasična dela. Dokaj znamenitih del doslej še ni litografiranih ter se nahajajo samo v rokopisu. Mnogi perzijski pisatelji se imajo za svojo popularnost zahvaliti zgolj prizadevanju Indov in Evropejcev. Ondi se dobé še takšni pesniki, katerih pesmi so nalik ustnemu izročilu zelo razširjene med národom, dasi niso litografirane. V navadni domači knjižnici Perzovi najdemo arabsko kopijo korana, posnetek tega ali onega pesnika, občno zgodovino in slovar. Velike knjižnice so zelo redke. Knjige niso razstavljene po policah, marveč položene druga na drugo, in sicer s hrbtom k steni. Naslov, ako ga knjiga ima, se zapíše na prvo obrezo. Sploh pa ne moremo reči, da je stanje perzijske književnosti cvetoče.